

IZM un Skola2030 APTAUJA par vispārīzglītojošo skolu plānoto izglītības programmas piedāvājumu vidējās izglītības pakāpē 2020./2021. mācību gadam, 2020. gada februārī

APTAUJAS KOPSAVILKUMS

Aptaujas mērķis un norise

2020. gada februārī IZM Izglītības departaments sadarbībā ar VISC īstenoto ESF projektu “Kompetenču pieeja mācību saturā” (*Skola2030*) veica elektronisku aptauju par vispārīzglītojošo skolu plāniem, veidojot izglītības programmas piedāvājumu vidējās izglītības pakāpē 2020./21. mācību gadam. Aptaujā piedalījās visu veidu vispārīzglītojošās skolas, to skaitā vakara (maiņu) un tālmācības vidusskolas un privātās izglītības iestādes.

Aptaujas mērķis bija izvērtēt izglītības programmas piedāvājuma sabalansētību mācību jomās un reģionos un piedāvāt informāciju izglītības programmas precizēšanai un savstarpējai saskaņošanai izglītības iestādēm un pašvaldībām. **Analizējot datus, svarīgi atcerēties, ka šī ir aptauja par provizoriskiem izglītības iestāžu plāniem laikā, kad izglītības iestādes vēl apzina skolēnu intereses, pieejamo finansējumu u. tml. Aptaujas dati neatspoguļo reālo piedāvājumu vai kursus, kurus skolas reāli īsteno.**

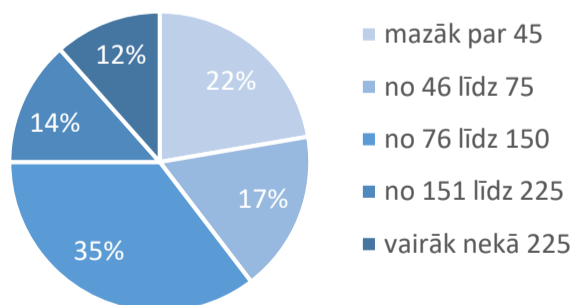
Izglītības iestādes aptauju saņēma elektroniskā formā. Aptauja ietvēra jautājumus par izglītības iestādes pašreizējiem plāniem nākamajam mācību gadam, to skaitā, kādus padziļinātos kursus, padziļināto kursu kompleksus un specializētos kursus tās plāno piedāvāt vidējās izglītības pakāpē, kā arī kāds atbalsts šīm skolām nepieciešams valsts vispārējās vidējās izglītības standarta īstenošanai.

No 331 izglītības iestādes, kas īsteno vispārējās izglītības programmas vidējās izglītības pakāpē, aptaujā atbildes sniedza 264 (80 %). 21 no aptaujātajām izglītības iestādēm piedāvā tālmācības vai neklātienas izglītības programmas, 9 ir privātās izglītības iestādes. No 264 skolām 3 skolas aptaujā ir norādījušas, ka 2020./2021. mācību gadā neatvērs 10. klasi. Aptaujas norises gaitā tika konstatēts, ka atsevišķas skolas nav sasniegtas tehnisku iemeslu dēļ (nesaņēma e-pastu), vēl citas izglītības iestādes informēja, ka 2020./2021. mācību gadā neatvērs 10. klasi skolu reorganizācijas dēļ, tādēļ tās nebija atsaukušās aptaujai.

No aptaujātajām izglītības iestādēm 32 atrodas Kurzemes plānošanas reģionā, 48 – Latgales plānošanas reģionā, 79 – Rīgā un 38 Rīgas plānošanas reģionā, 29 – Vidzemes plānošanas reģionā, 34 – Zemgales plānošanas reģionā.

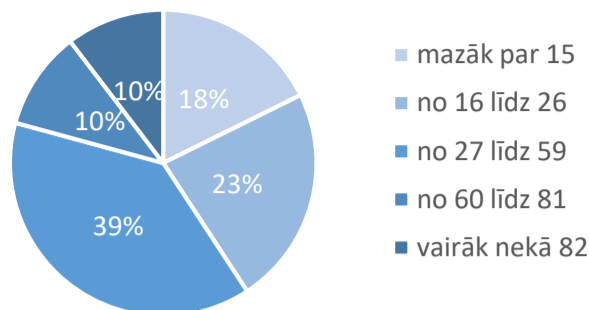
Kā redzams attēlā, no visām izglītības iestādēm, kas piedalījās aptaujā, aptuveni trešā daļa skolu pēc kopējā skolēnu skaita vidējās izglītības pakāpē ir mazas – 22 % skolu ir mazāk nekā 45 skolēni, 17 % skolu ir no 46 līdz 75 skolēniem; aptuveni trešā daļa jeb 35 % skolu ir vidēja lieluma skolas ar 76 līdz 150 skolēniem vidējās izglītības pakāpē; un aptuveni trešā daļa ir lielas skolas – 14 % skolu ir 151 līdz 225 skolēni, 12 % skolu ir vairāk nekā 225 skolēnu vidējās izglītības pakāpē.

Skolēnu skaits vidējā izglītības pakāpē

Kā redzams attēlā, 41% izglītības iestāžu plāno 10. klasē uzņemt 26 vai mazāk skolēnu (turklāt 18 % plāno uzņemt mazāk par 15 skolēniem); 39 % izglītības iestāžu plāno uzņemt 27 līdz 59 skolēnus (25 % plāno uzņemt 27 līdz 48 skolēnus, bet 14 % 49 līdz 59); 10 % izglītības iestāžu plāno uzņemt 60 līdz 81 skolēnu; 10 % izglītības iestāžu plāno uzņemt vairāk nekā 82 skolēnus 10. klasē.

Prognozētais skolēnu skaits 10.klasē

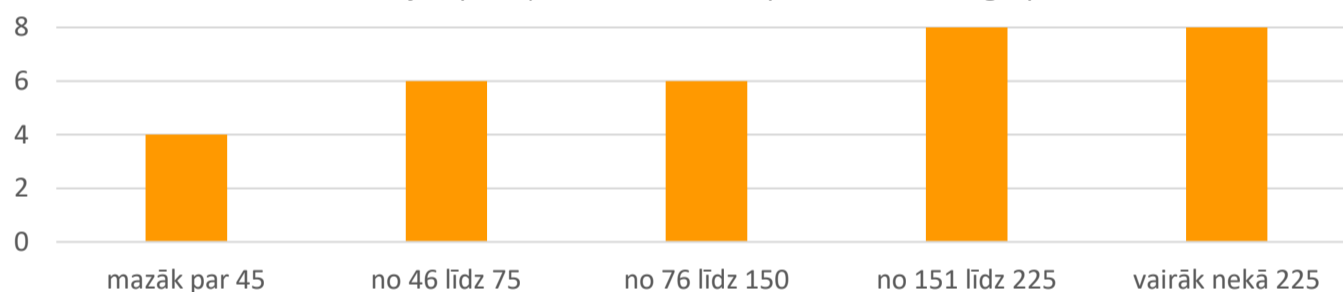
Detalizēta informācija par katras izglītības iestādes, kas piedalījās aptaujā, plānoto piedāvājumu, kā arī interaktīvas kartes datu attēlošanai reģionālā griezumā aptaujas noslēgumā tika nosūtīta vispārējās vidējās izglītības iestādēm un pašvaldībām detalizētai analīzei un darbam.

Rezultāti

Plānotais padziļināto kursu piedāvājums

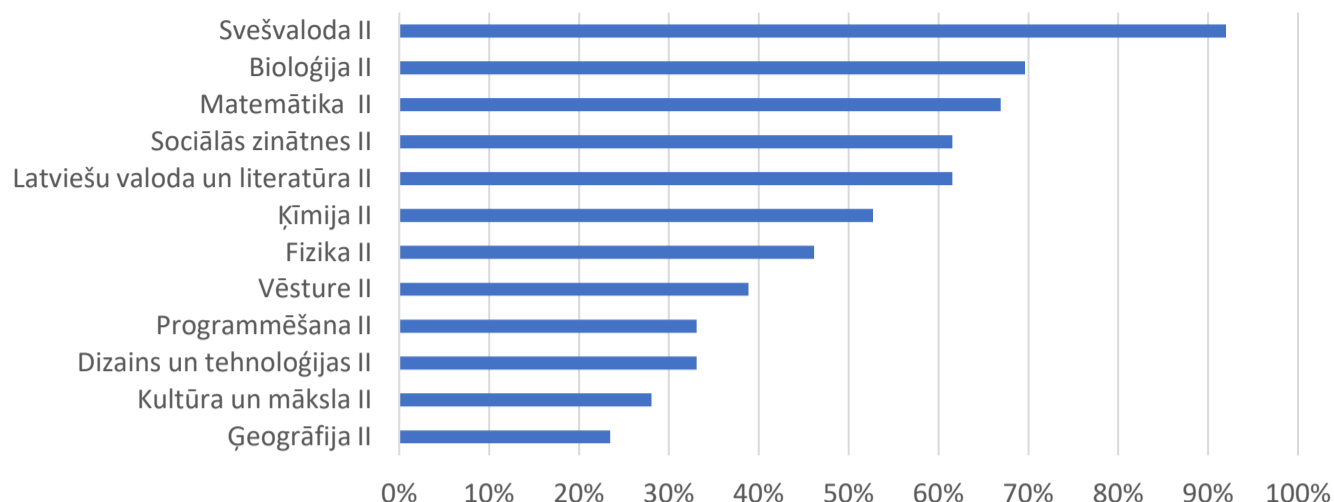
Izglītības iestādes plāno piedāvāt vidēji no 4 līdz 8 padziļinātajiem kursiem. Jo lielāka skola, jo lielāks padziļināto kursu skaits. Mazās skolas (līdz 45 skolēniem vidējās izglītības pakāpē) plāno piedāvāt vidēji 4 padziļinātos kursus, kas ir vispārējās vidējās izglītības standartā noteiktais minimums, vidēja lieluma skolas (ar 46 līdz 150 skolēniem) plāno piedāvāt vidēji 6 padziļinātos kursus, lielās skolas (151 vai vairāk skolēnu) plāno piedāvāt vidēji 8 padziļinātos kursus.

Vidējais padziļināto kursu skaits pa skolu lieluma grupām

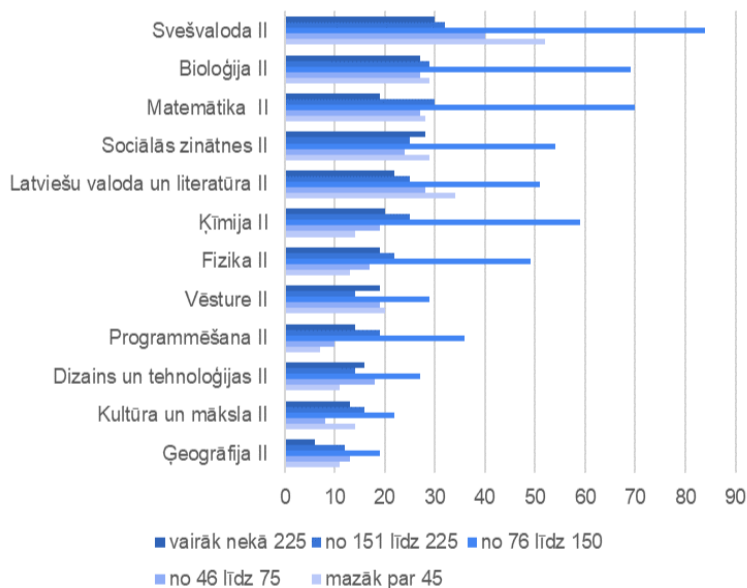
Visbiežāk minētais padziļinātais kurss skolu piedāvājumā ir Svešvaloda II. Svešvalodu II (angļu valodu) plāno piedāvāt 89 % no visām aptaujātajām skolām, krievu valodu padziļināti plāno piedāvāt 12 %, vācu valodu 6 % aptaujāto skolu, bet franču valodu padziļināti plāno piedāvāt 2 skolas. Otrs visbiežāk minētais padziļinātais kurss ir Bioloģija II (70 %). Trešajā vietā ir Matemātika II, kas minēta 67 % gadījumos. Visretāk minētie padziļinātie kursi ir Kultūra un māksla II (28 %) un Ģeogrāfija II (23 %), tomēr arī tos plāno piedāvāt turpat ceturtdaļa skolu. Vismaz trešdaļa izglītības iestāžu (33 %) plāno piedāvāt padziļinātos kursus tehnoloģiju mācību jomā – Dizains un tehnoloģijas II un/vai Programmēšana II.

Katra padziļinātā kursa īpatsvars no aptaujāto skolu skaita

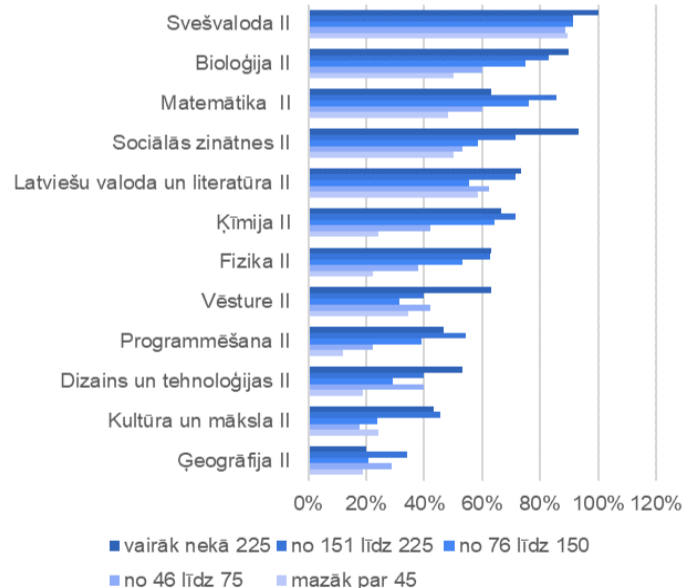

Kā redzams attēlā, kurā norādīts padziļināto kursu īpatsvars attiecīgā skolu lieluma grupā, gandrīz visas skolas neatkarīgi no skolas lieluma plāno piedāvāt kādu svešvalodu augstākajā līmenī. Izteiktas atšķirības atkarībā no skolu lieluma nav novērojamas arī tādu kursu piedāvājumā kā Latviešu valoda un literatūra II, Vēsture II, Ģeogrāfija II. Nelielas atšķirības (lielākas skolas drīzāk piedāvās) ir Sociālajās zinātnēs II. Visnozīmīgākās atšķirības parādās dabaszinātņu mācību jomas priekšmetos – Fizika II, Ķīmija II, mazāk Bioloģija II, jo šo kursu kopumā plāno piedāvāt lielāks skolu skaits, un tehnoloģiju mācību jomas priekšmetos – Programmēšanā II un Dizainā un tehnoloģijās II. Arī Kultūru un mākslu II, kuru kopumā skolas plāno piedāvāt samērā reti, drīzāk plāno piedāvāt lielākas skolas. Šīs tendences visdrīzāk skaidrojamas ar to, ka skolas var atļauties piedāvāt tikai dažus padziļinātos kursus, tādēļ tās izvēlas piedāvāt tradicionāli vairāk pieprasītos.

Padziļinātā kursa skaits attiecīgajās skolu lieluma grupās

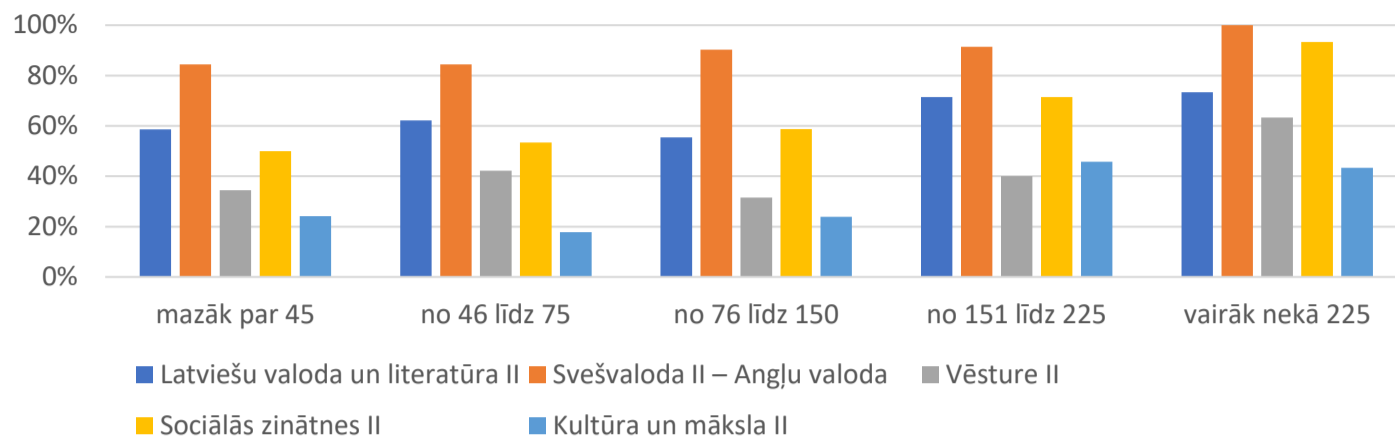

Padziļinātā kursa īpatsvars attiecīgā skolu lieluma grupā

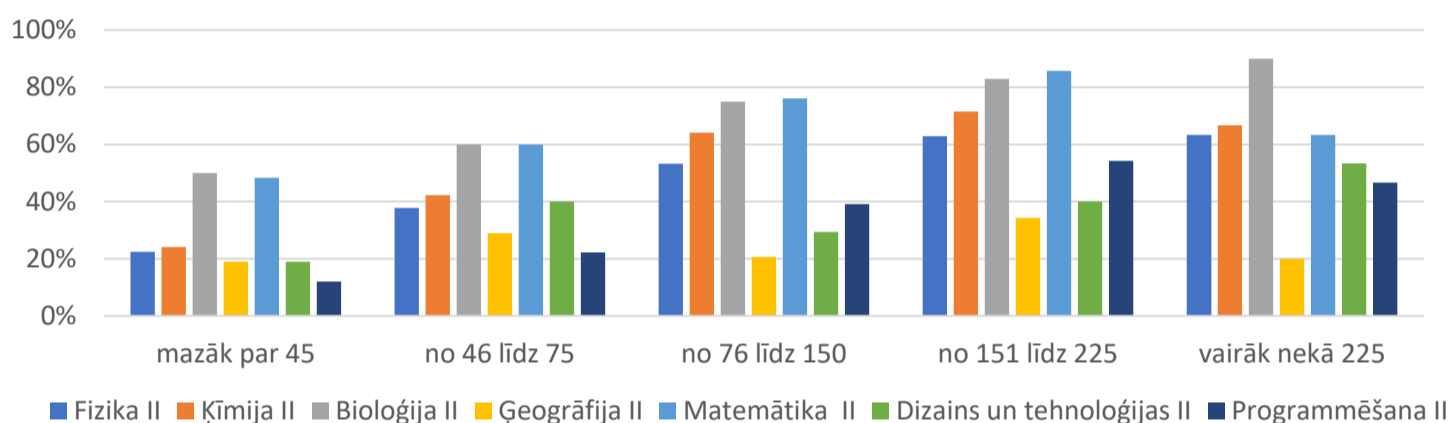

Mazās skolas (līdz 45 skolēniem) drīzāk plāno piedāvāt Svešvalodu II (angļu) (84%), Latviešu valodu un literatūru II (59%), un puse šo skolu (50%) plāno piedāvāt Sociālās zinātnes II vai Bioloģiju II. Visas lielās skolas (ar vairāk nekā 225 skolēniem vidējās izglītības pakāpē) arī plāno piedāvāt angļu valodu augstākajā līmenī, Sociālās zinātnes II (93%) un Bioloģiju II (90%). Vēsturi visdrīzāk varēs padziļināti apgūt lielā skolā ar vairāk nekā 225 skolēniem vidējās izglītības pakāpē (63% šo skolu). Arī Kultūru un mākslu II vairāk piedāvās lielās skolas, kurās mācās virs 150 skolēniem vidējās izglītības pakāpē (piedāvās 45% šo skolu). Dabaszinātņu un matemātikas mācību jomu padziļinātos kursus vairāk piedāvās skolas, kurās pašlaik ir vairāk nekā viena paralēlklase (no 76 skolēniem vidējās izglītības pakāpē), – šos kursus plāno piedāvāt vismaz 60% šādu skolu. Dizainu un tehnoloģijas II un Programmēšanu II piedāvās mazāk nekā 20% no mazajām skolām.

Padziļinātā kursa īpatsvars attiecīgajā skolu lieluma grupā

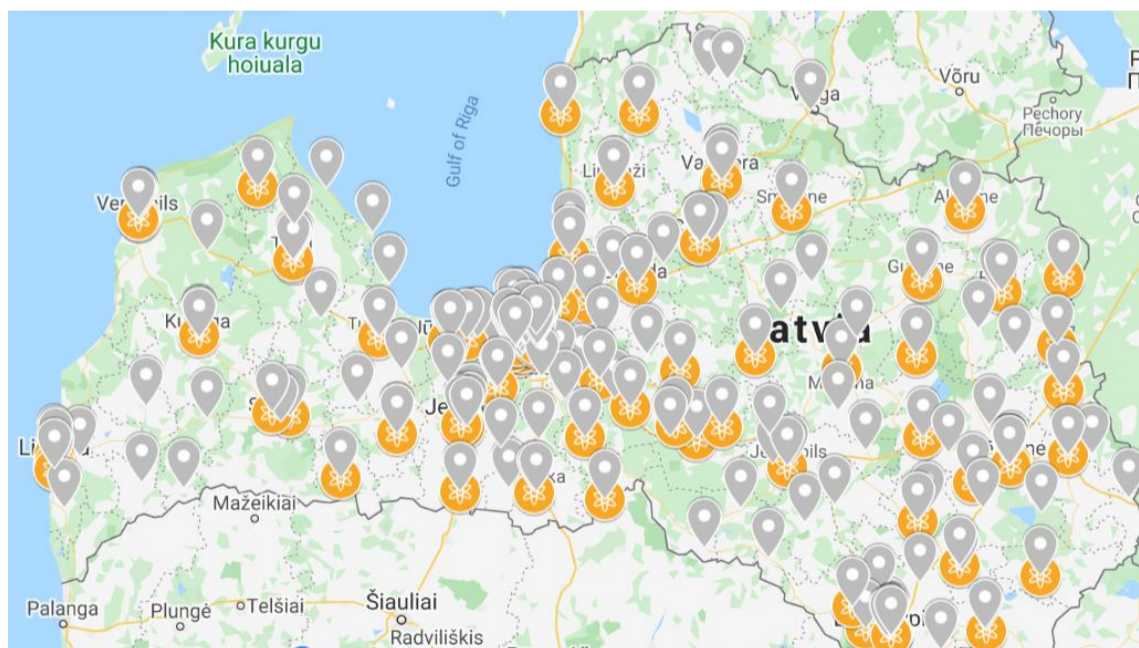

Padziļinātā kursa īpatsvars attiecīgajā skolu lieluma grupā

Kopumā reģionālā izklājumā kursu piedāvājums ir līdzsvarots visās mācību jomās. To padziļināto kursu, kurus kopumā skolas plāno piedāvāt retāk, piedāvājums atspoguļojas arī salīdzinoši retajā ģeogrāfiskajā izklājumā kā, piemēram, Ģeogrāfija II, ko plāno piedāvāt tikai aptuveni ceturtdaļa skolu (23%). Attēlā redzams Fizika II padziļinātā kursa plānotais piedāvājums reģionālā griezumā.

Fizika II padziļinātā kursa plānotais piedāvājums reģionālā griezumā.

Svešvalodai II (angļu valoda) ir vienmērīgs pārklājums, to piedāvās absolūti lielākais vairums skolu neatkarīgi no to lieluma, vācu valodas piedāvājums ir samērā vienmērīgs. Savukārt krievu valoda tiks vairāk piedāvāta konkrētos atsevišķos reģionos un tikai vienā izglītības iestādē Kurzemē. Franču valodu padziļinātā līmenī plāno piedāvāt divas skolas Rīgā.

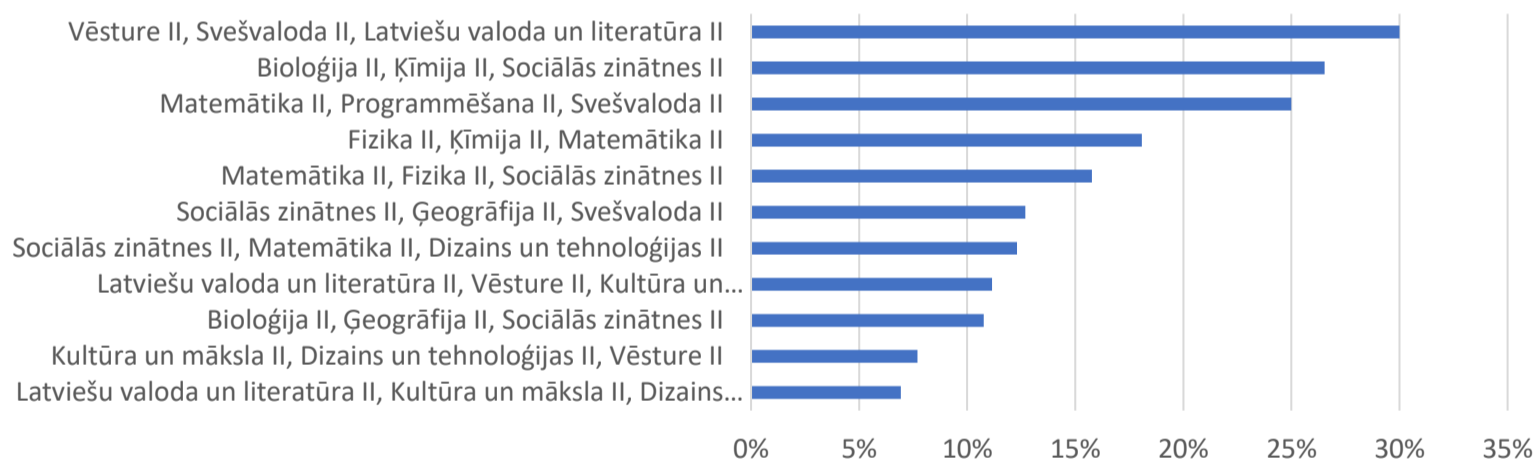
Plānotais padziļināto kursu komplektu piedāvājums

Aptaujā visbiežāk minētais padziļināto kursu komplekts no VISC ieteiktajiem, ko plāno piedāvāt 30 % aptaujāto skolu, ir 2. komplekts (Vēsture II, Svešvaloda II, Latviešu valoda un literatūra II). Otrs visbiežāk minētais (25 %) ir 9. komplekts (Matemātika II, Programmēšana II, Svešvaloda II). Šo komplektu gan vairāk plāno piedāvāt skolas, kurās mācās vairāk nekā 76 skolēni. Trešais visbiežāk minētais (27 %) ir 11. komplekts (Bioloģija II, Ķīmija II, Sociālās zinātnes II), kuru visvairāk plāno piedāvāt skolas ar 76 līdz 150 vidusskolēniem. Visretāk minētie VISC ieteiktie padziļināto kursu komplekti ir 3. komplekts (Kultūra un māksla II, Dizains un tehnoloģijas II, Vēsture II) un 4. komplekts (Latviešu valoda un literatūra II, Kultūra un māksla II, Dizains un tehnoloģijas II), kurus plāno piedāvāt 7–8 % aptaujāto skolu.

Skolu skaits, kuras izvēlējušās attiecīgo padziļināto kursu komplektu

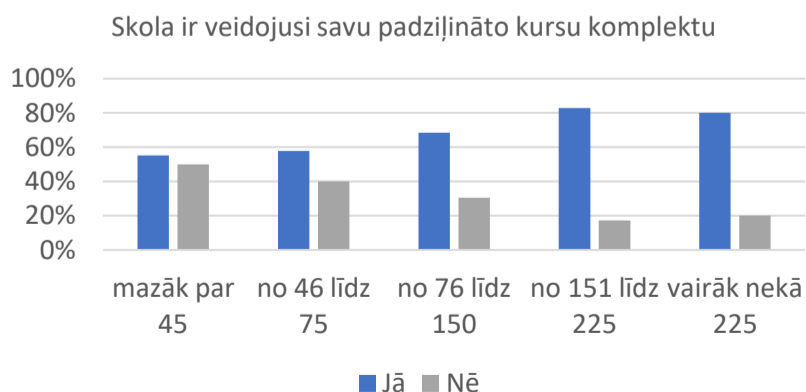

Skolu īpatsvars, kuras piedāvās attiecīgo padziļināto kursu komplektu

Kopumā redzama tendence – jo mazāka skola, jo drīzāk tā plāno piedāvāt padziļināto kursu komplektus, kuros dominē humanitārie un sociālo zinātņu jomu kursi, jo lielāka skola, jo drīzāk tā plāno piedāvāt padziļināto kursu komplektus, kuros ir arī dabaszinātņu, matemātikas un tehnoloģiju mācību jomu kursi. 1. pielikumā iekļauts VISC ieteikto padziļināto kursu komplektu pilns saraksts, kas tika izmantots 2020. gada februāra aptaujas laikā.

Saskaņā ar valsts vispārējās vidējās izglītības standartu skolām ir iespēja veidot arī savus padziļināto kursu komplektus. 80 % aptaujāto skolu atbild, ka tās ir izveidojušas savus padziļināto kursu komplektus. Kā redzams attēlā, jo lielāka skola, jo drīzāk tā ir veidojusi savus padziļināto kursu komplektus papildus VISC ieteiktajiem.

Tabulā uzskaitīti skolu visbiežāk minētie padziļināto kursu komplekti, ko tās veidojušas papildus VISC ieteiktajiem.

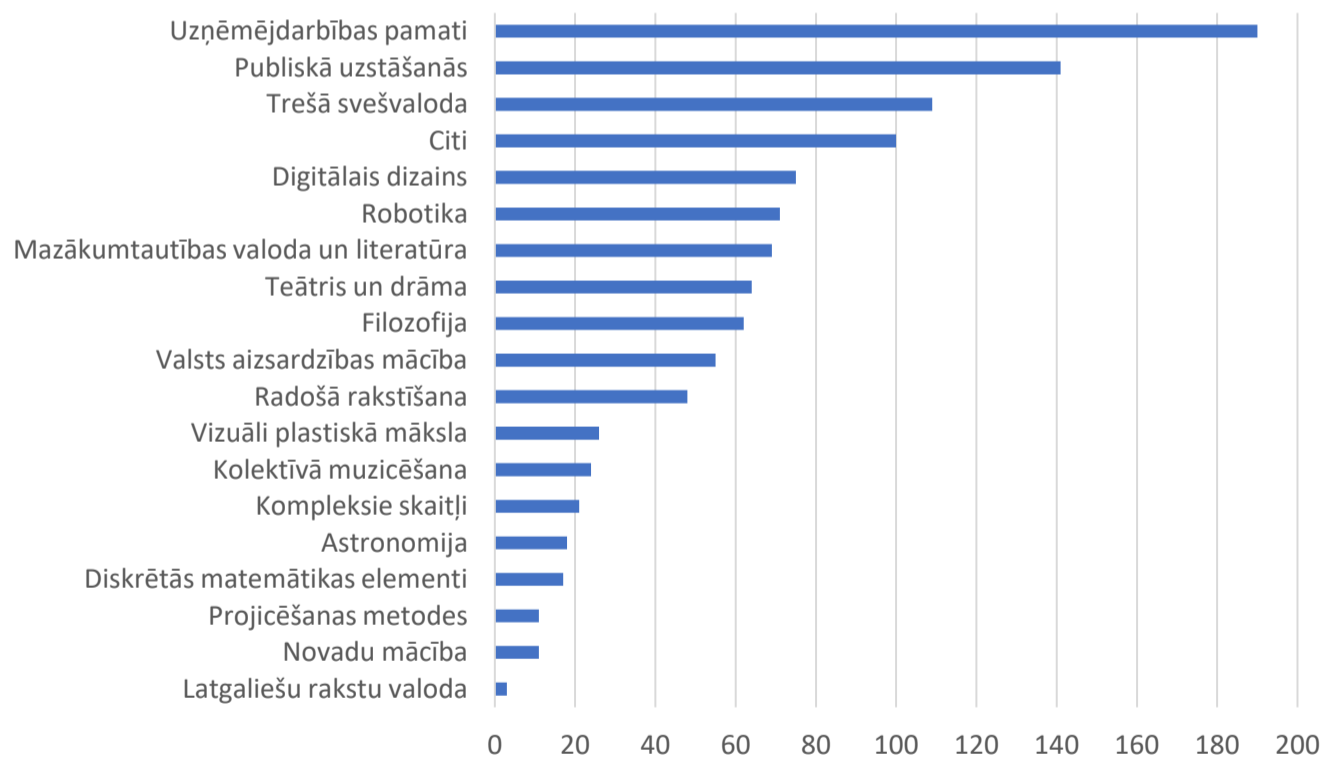
Visbiežāk minētie skolu veidotie padziļināto kursu komplekti (papildus VISC ieteiktajiem)

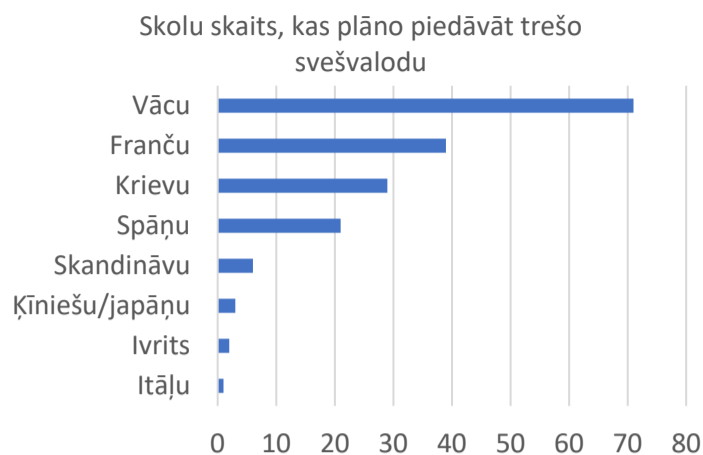
Padziļināto kursu komplekti	Biežums
Bioloģija II, Ķīmija II, Svešvaloda II	30
Latviešu valoda un literatūra II, Sociālās zinātnes II, Svešvaloda II	27
Fizika II, Matemātika II, Svešvaloda II	26
Matemātika II, Sociālās zinātnes II, Svešvaloda II	19
Bioloģija II, Ķīmija, Matemātika II	16
Latviešu valoda un literatūra II, Matemātika II, Svešvaloda II	14
Kultūra un māksla II, Latviešu valoda un literatūra II, Svešvaloda II	13
Bioloģija II, Latviešu valoda un literatūra II, Svešvaloda II	12
Fizika II, Matemātika II, Programmēšana II	12
Bioloģija II, Matemātika II, Svešvaloda II	10

Specializēto kursu piedāvājums

Savos izglītības programmas piedāvājuma plānos no vispārējās vidējās izglītības standarta programmas paraugā iekļautajiem specializētajiem kursiem skolas visbiežāk min Uzņēmējdarbības pamatus (73 % jeb 190 skolas) un Publisko uzstāšanos, kuru plāno piedāvāt 54 % jeb 141 skola.

Skolu skaits, kuras piedāvās šādus specializētos kursus

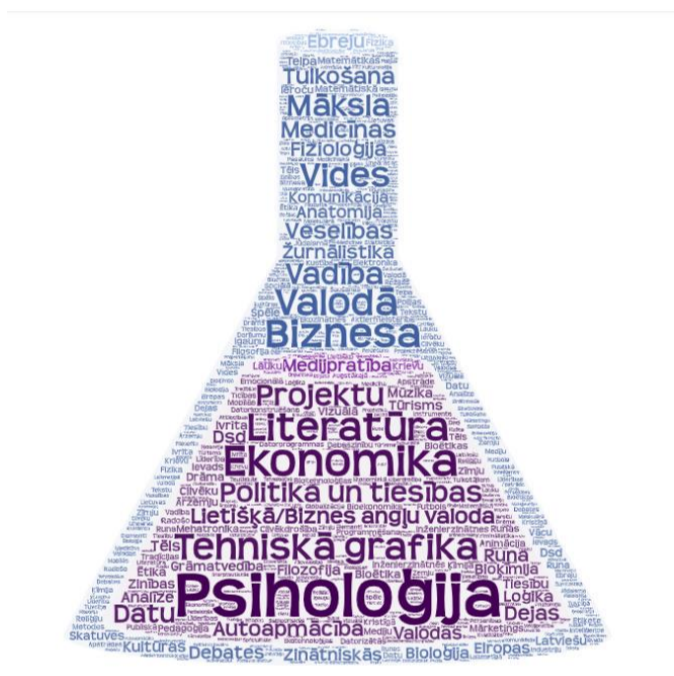

Trešais visbiežāk minētais specializētais kurss ir Trešā svešvaloda. To kā specializēto kursu plāno piedāvāt 42 % jeb 109 no aptaujātajām skolām. 71 no šīm skolām plāno piedāvāt vācu valodu, 39 skolas – franču valodu, 29 skolas – krievu valodu, 21 – spāņu valodu. Savukārt 6 skolas plāno piedāvāt skolēniem izvēlēties kādu no skandināvu valodām (dāņu, norvēģu, somu, zviedru), 3 skolas plāno piedāvāt ķīniešu vai japāņu valodu, 2 skolas – ivritu un 1 skola – itāļu valodu kā trešo svešvalodu.

38 % jeb 100 aptaujāto skolu plāno veidot savus specializētos kursus dažādās mācību jomās, sākot ar aktiermeistarību un beidzot ar žurnālistiku. Kā redzams tabulā, 47 skolas no aptaujātajām plāno piedāvāt skolēniem psiholoģiju, 21 skola – tehnisko grafiku, 13 – politiku un tiesības un daudzus citus.

Skolu veidotie specializētie kursi pēc atslēgvārda kursu nosaukumos

Skolu veidotie visbiežāk minētie specializētie kursi

Kurss	Skaits
Psiholoģija	47
Tehniskā grafika	21
Politika un tiesības	13
Ekonomika	8
Biznesa angļu valodā	5
Medijpratība	4
Autoapmācība	4
Lietišķā angļu valoda	4
Inženierzinātnes	4

Secinājumi

Izvērtējot skolu plānoto izglītības programmas piedāvājumu, var secināt, ka

- skolu izglītības programmas piedāvājums individuālu skolu līmenī ir pārdomāts un veidots, gan ņemot vērā skolu reālās iespējas, gan skolēnu vajadzības, tomēr nepieciešams papildus izvērtēt daudzveidīga padziļināto kursu loka pieejamību novadu, pilsētu līmenī;
- kopumā visi padziļinātie kursi tiek piedāvāti visos plānošanas reģionos, lielāko daļu padziļināto kursu plāno piedāvāt vismaz puse no skolām, tostarp visus dabaszinātņu mācību jomas kursus, izņemot Ģeogrāfiju II, skolām neierastākus kursus tehnoloģiju mācību jomā – Programmēšanu II un Dizainu un tehnoloģijas – plāno piedāvāt vairāk nekā trešdaļa skolu gan republikas nozīmes, gan reģionālas nozīmes attīstības centros;
- ir novērojamas atšķirības skolu piedāvājumā atkarībā no skolu lieluma – jo lielāka skola, jo drīzāk tā augstākajā līmenī plāno piedāvāt dabaszinātņu, matemātikas un tehnoloģiju mācību jomu padziļinātos kursus;
- ir novērojamas atšķirības skolu gatavībā izveidot un īstenot konkurētspējīgu piedāvājumu, kas nav tieši saistīts ar skolas lielumu, bet drīzāk ar vadības/personāla atšķirīgo kapacitāti sekmīgi īstenot vidējās izglītības standarta nosacījumus;
- lai gan laika līdz pilnveidotā mācību satura un pieejas ieviešanas uzsākšanai atlicis maz, skolām ir daudz jautājumu par izglītības programmas veidošanas un īstenošanas principiem, skolotāju kvalifikāciju un tarifāciju, informācijas ievadi VIIS sistēmā, skolu finansēšanas principiem u. tml.

Ieteicams

- pašvaldībām un skolām izmantot aptaujas datus par izglītības programmas piedāvājumu pašvaldības teritorijā un tuvākās apkārtnes skolā, lai veidotu sabalansētu kursu piedāvājumu pilsētu, novadu, reģionu līmenī;
- veikt nepieciešamās izmaiņas skolotāju kvalifikācijas prasībām saskaņā ar jaunajiem pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības standartiem;
- veikt nepieciešamās izmaiņas VIIS sistēmā skolu izglītības programmu ievadīšanai;
- nodrošināt skolēnus ar laikus sniegtu un pārskatāmu informāciju par dažādu skolu izglītības programmas piedāvājumiem, piemēram, ar NIID.LV sistēmas palīdzību;

1. pielikums. VISC ieteiktie padziļināto kursu komplekti, kas tika izmantoti 2020. gada februāra aptaujā

Saskaņā ar valsts vispārējās vidējās izglītības standartu izglītības iestādei jāīsteno vismaz divi padziļināto kursu komplekti, katrā komplektā iekļaujot vismaz vienu atšķirīgu kursu nekā ir pārējos skolas piedāvātajos kompleksos. Skolas **var izvēlēties no VISC ieteiktajiem vai veidot no VISC piedāvājuma atšķirīgus komplektus**. Specializētie kursi skolēna brīvai izvēlei norādīti tikai orientējoši. Komplektos nav iekļauti katrā mācību jomā obligāti apgūstamie pamatkursi. Ja skolas stundu saraksts to pieļauj, skolēns no skolas piedāvājuma var izveidot sev unikālu kursu komplektu (individuālo mācību plānu) neatkarīgi no skolas deklarētajiem padziļināto kursu komplektiem.

1. grozs. Skolēniem, kurus interesē vēsture, filozofija, filoloģija, teoloģija, kultūras mantojums kā nozares.

Padziļinātie kursi: Latviešu valoda un literatūra II, Vēsture II, Kultūra un māksla II.

Citi iespējamie kursi, piemēram, Svešvalodas II, Sociālās zinātnes II, Kultūra un māksla I (vizuālā māksla/mūzika/teātra māksla) u. c.

2. grozs. Skolēniem, kurus interesē vēsture, filoloģija, tulkošana.

Padziļinātie kursi: Vēsture II, Svešvaloda II, Latviešu valoda un literatūra II.

Citi iespējamie kursi, piemēram, Trešā svešvaloda, Kultūra un māksla II, Sociālās zinātnes II, Ģeogrāfija II, Publiskā uzstāšanās u. c.

3. grozs. Skolēniem, kurus interesē studijas un profesionālā darbība kultūras nozarē – digitālajā dizainā, reklāmā, izdevējdarbībā, kino, interaktīvajos medijos.

Padziļinātie kursi: Kultūra un māksla II, Dizains un tehnoloģijas II, Vēsture II.

Citi iespējamie kursi, piemēram, Svešvalodas II, Radošā rakstīšana, Publiskā uzstāšanās, Digitālais dizains, Uzņēmējdarbības pamati u. c.

4. grozs. Skolēniem, kurus interesē studijas un darbība kādā no radošās pašizpaušmes veidiem – izpildītājmāksla (teātris, scenogrāfija, aktiermāksla, deja, mūzika), vizuālā māksla (glezniecība, tēlniecība, grafika).

Padziļinātie kursi: Latviešu valoda un literatūra II, Kultūra un māksla II, Dizains un tehnoloģijas II.

Citi iespējamie kursi, piemēram, Kultūra un māksla I (mūzika/teātra māksla/vizuālā māksla), Digitālais dizains, Teātris, Vizuāli plastiskā māksla u. c.

5. grozs. Skolēniem, kuri vēlas studēt politiku, jurisprudenci, diplomātiju, sociālās zinātnes.

Padziļinātie kursi: Sociālās zinātnes II, Ģeogrāfija II, Svešvaloda II.

Citi iespējamie kursi, piemēram, Vēsture II, Latviešu valoda un literatūra II, Kultūra un māksla II u. c.

6. grozs. Skolēniem, kuri vēlas studēt ekonomiku vai nodarboties ar uzņēmējdarbību.

Padziļinātie kursi: Sociālās zinātnes II, Matemātika II, Dizains un tehnoloģijas II,

Citi iespējamie kursi, piemēram, Uzņēmējdarbības pamati, Ģeogrāfija II, Svešvalodas u. c.

7. grozs. Skolēniem, kuri plāno studēt inženierzinātnes ar blakus nodomu par uzņēmējdarbību.

Padziļinātie kursi: Matemātika II, Fizika II, Sociālās zinātnes II.

Citi iespējamie kursi, piemēram, Programmēšana I, II, Robotika, Dizains un tehnoloģijas I, II, Uzņēmējdarbības pamati, Svešvalodas u. c.

8. grozs. Skolēniem, kurus interesē ķīmija, fizika kā nozares, plāno studēt fiziku, ķīmiju vai inženierzinātnes.

Padziļinātie kursi: Fizika II, Ķīmija II, Matemātika II.

Citi iespējamie kursi, piemēram, Latviešu valoda un literatūra II, Svešvalodas, Programmēšana I, II, Robotika, Sociālās zinātnes II u. c.

9. grozs. Skolēniem, kurus interesē matemātika kā nozare, studijas matemātikas vai IKT nozarē, t. sk. datorspēļu, interaktīvās programmatūras izstrāde.

Padziļinātie kursi: Matemātika II, Programmēšana II, Svešvaloda II.

Citi iespējamie kursi, piemēram, Robotika, Digitālais dizains, Svešvalodas, Sociālās zinātnes II u. c.

10. grozs. Skolēniem, kurus interesē vides zinātnes, ģeogrāfija, ģeoloģija, bioloģija kā nozares, plāno studēt atbilstošajās nozarēs.

Padziļinātie kursi: Bioloģija II, Ģeogrāfija II, Sociālās zinātnes II.

Citi iespējamie kursi, piemēram, Ķīmija II, Fizika II, Latviešu valoda un literatūra II, Svešvalodas, Kultūra un māksla I, II u. c.

11. grozs. Skolēniem, kurus interesē bioloģija, medicīna, veterinārija, farmācija, uzturzinātne kā nozares, plāno studēt atbilstošajās nozarēs.

Padziļinātie kursi: Bioloģija II, Ķīmija II, Sociālās zinātnes II.

Citi iespējamie kursi, piemēram, Fizika II, Matemātika II, Latviešu valoda un literatūra II, Svešvalodas, Kultūra un māksla I, II u. c.